

РЕЦЕНЗІЇ

© Святослав Кияк
(Івано-Франківськ)

ЖИВА ПАРАФІЯ: ДВА СТОЛІТТЯ СЛУЖІННЯ УГКЦ НА БУКОВИНІ

(рецензія на монографію Нестора Мизака і Андрія Яремчука
«Два століття служіння Богові і нації: УГКЦ на Буковині»)¹

Процеси суспільно-релігійних трансформацій в сучасній Україні викликають живий інтерес, зокрема це стосується розвитку Української греко-католицької церкви у Чернівцях та на Буковині. Особливої зацікавленості і ваги це питання набуває сьогодні, оскільки УГКЦ декларує і активно підтверджує свою державотворчу позицію.

Вивчення історії Української греко-католицької церкви у Чернівцях та на Буковині перебуває на стадії розвитку і становлення, а відтак є живим прикладом наукового відкриття важливих складових засад ідентичності цієї Церкви, а також є яскравим свідченням актуальності і дієвості сучасного гасла-заклику Синоду УГКЦ щодо представлення її як спільноти активно діючих «живих парафій». Однак ще й сьогодні у деяких державних навчальних закладах під час викладання курсу так званого академічного (наукового, світського) релігієзнавства історія УГКЦ згадується декількома абзацами, хоча курс зобов'язаний давати молоді певний обсяг наукових, об'єктивно виважених і глибоких знань про невід'ємну складову українського християнства – про УГКЦ, об'єктивно прилучаючи її до вагомих духовних джерел українського народу. Українська греко-католицька церква сьогодні розглядається в українській та світовій гуманітаристиці з наукових позицій в контексті становлення національної духовності та розвитку світової культури, завдяки чому розкривається її сутність, місце і роль у житті української діаспори та українського суспільства і кожного українця, зокрема. У монографії засвідчено, що УГКЦ на Буковині виховує доброзичливе, толерантне ставлення між людьми різних світоглядних позицій та віросповідних орієнтацій, сприяє утвердженню суспільної злагоди в соціумі.

Усвідомлюючи вагомість ролі греко-католицьких релігійних переконань у житті українського громадянина та складність проблеми вивчення релігійного комплексу УГКЦ в умовах сучасної української поліконфесійності, автори монографії дослідили історію розвитку Церкви у буковинському регіоні і виконали глибоку системно-комплексну науково-краєзнавчу роботу. У монографії «Два століття служіння Богові і нації: УГКЦ на Буковині» розкриваються питання становлення цієї Церкви у XIX – XX століттях в умовах Австро-Угорської імперії, російської окупації під час Першої світової війни, румунського періоду, доби радянського атеїстичного режиму, особливо – долю церкви після Львівського «псевдособору», відродження УГКЦ в умовах державної незалежності України та сучасної глобалізації.

Глибоко науковий підхід до аналізу теми, використання значної кількості джерел та літератури дало можливість авторам достатньо ґрунтовно вивчити питання двохсотлітньої історії УГКЦ на Буковині. Важливою складовою дослідження є характеристика позитивного впливу інституту священиків цієї Церкви на громадськість краю, виховання патріотизму та національної ідентичності і гідності українських громадян.

В основу дослідження покладена продумана методологічна, концептуальна та джерельна база, напрацьована дослідниками під час тривалого періоду роботи над проблемою.

Заслуговує на схвальний відгук логічно вибудована структура монографічного дослідження. В її основі виділено поетапне вивчення формування та розвитку УГКЦ на

¹ Мизак Н., Яремчук А. Два століття служіння Богові і нації: УГКЦ на Буковині / Н. Мизак, А. Яремчук. – Харків : ТОВ «СИЦІЯ», 2016. – 320 с.: іл.

території Буковинського краю, її функціонування в окупаційні періоди та перспективи розвитку Церкви на сучасному етапі.

Монографія складається з передмови, підготовленої парохом громади собору Успіння Пресвятої Богородиці отцем Валерієм Сиротюком, вступу, чотирьох розділів, висновків, додатків, бібліографії і значної кількості фотографічних ілюстрацій різних історичних періодів буковинської історії.

Перший розділ присвячено ролі Української греко-католицької церкви у християнському духовному становленні Буковини XIX – початку XX ст. Значна увага приділена розгляду питання функціонування храму Успіння Пресвятої Богородиці у Чернівцях як центру УГКЦ на Буковині. Масштабно показано розвиток парафій на Буковині, а також розкривається соціально-просвітницька місія буковинських «Мироносиць» – «Жіночого добродійного товариства імені святих жінок Мироносиць у Чернівцях».

Окремий розділ висвітлює діяльність та вплив митрополита Андрея Шептицького на суспільно-політичне життя Буковинського краю. Розкривається роль слова і чину митрополита Андрея, зокрема, значення візитацій Шептицького в 1891-1900 роках на Буковину та паломництво архипастира з буковинськими вірянами до Рима. Також аналізуються духовні настанови Святителя його буковинським віруючим.

Третій розділ монографічного дослідження ілюструє життя УГКЦ на Буковині в умовах російського, румунського та радянського окупаційних режимів (1914-1989 рр.). Окреслюється специфіка функціонування греко-католиків після Львівського «псевдособору» 1946 р. Автори акцентують увагу на тісних духовно-творчих взаєминах священників із літературною елітою Буковини, зокрема з Ольгою Кобилянською.

Останній розділ монографії «Церква Успіння Пресвятої Богородиці в незалежній Україні» розкриває процес відродження цієї чернівецької греко-католицької святині та її парафіально-національне служіння в умовах викликів сучасної глобалізації. Цікавим і суспільно вагомим є визначення духовних символів віри сьогодення та опис паломницького життя парафії, в якому беруть участь і представники старшого покоління, і молодь Буковини.

Окремо потрібно відзначити дослідження значного пласту виховної мудрості духовної спадщини Церкви, накопиченої впродовж двохсотлітньої історії стараннями більшості церковних та світських діячів з середовища греко-католиків Буковини, таких як о. Келестина Костецького, о. Костянтина Балицького, о. Івана Шиха, Степана Смаль-Стоцького, Ольги Кобилянської, Остапа Луцького, родини Гузарів, Ірини Величковської та багатьох інших духовних і світських лідерів. У дослідженні розкриваються основні моменти функціонування Греко-католицької церкви, сутності її походження та розвою на Буковині. Висвітлено її участь у плеканні християнських і національних ідей українського народу.

Також заслуговує на особливу увагу висвітлений авторами аналіз структури УГКЦ на Буковині та її соціальні функції. Чільне місце займає характеристика патріотичних товариств, які діяли при церкві, а саме «Мироносиці», «Святого Тадея», «Святої Варвари», міщанського хору, участі прихожан у будівництві «Народного Дому», бурси імені Ю. Федьковича тощо.

Вагомим доробком дослідження є розкриття форм і методів діяльності УГКЦ на Буковині у сучасний період, пошуку контактів та взаємодії з іншими конфесіями в краї та в Україні.

Яскравим і переконливим свідченням служіння УГКЦ Богові і нації на Буковині упродовж двох століть є приведений в книзі «Пом'яник українських греко-католицьких священників Буковини» з іменами і роками служіння понад вісімдесяти священників.

Аналізуючи додатки, потрібно відзначити, що автори увіковічили імена учасників багатьох організацій: Товариства «Матері в молитві», Товариства «Доброї смерті», а також приводять список померлих греко-католицьких політ'язнів радянських тюрем і концтаборів, мартиролог полеглих героїв АТО, за яких моляться у церкві Успіння Пресвятої Богородиці.

Кожна тема книги, є підкріплена солідною джерельною базою з архівів Івано-Франківська, Коломиї, Львова, Чернівці, збірників опублікованих документів, спогадів, рукописів, монографій та інтернет-ресурсів.

Цікавими є зібрані понад 300 світлин (більшість з яких публікуються вперше), які додатково окреслюють невідомі грані активного утвердження греко-католицизму на Буковині.

Слід відзначити, що всі вказані вище питання розглядаються на глибокому історичному тлі, яке допомагає читачеві зрозуміти хід подій, причини прийняття тих чи інших рішень, передумови і наслідки дій визначних постатей краю. Це дослідження може бути адресоване усім, хто дорожить рідною Українською церквою, духовними традиціями свого народу та національною історією.

Насамкінець варто зазначити високий поліграфічний рівень виконаної монографії. Книга написана доступною, живою мовою, має логічний і послідовний стиль викладу матеріалу з дотриманням наукових вимог, суттєво доповнює невідомі сторінки історії УГКЦ і може бути рекомендована науковцям, викладачам, державним службовцям, релігійним діячам, молоді, студентам, усім, хто не байдужий до сьогодення та майбутнього християнської України.

Sviatoslav Kyiak

**Live parish: two centuries of service
of the Ukrainian Greek Catholic Church in Bukovina**
(Review of the Monography of Nestor Myzak and Andrij Yaremchuk
“Two centuries of service to God and the nation:
Ukrainian Greek Catholic Church in Bukovina”)

The process of social and religious transformation in modern Ukraine causes really vivid interest, especially to the development of the Ukrainian Greek Catholic Church in Chernivtsi and Bukovina. This question is in particular interest and actuality today as Church declares and confirms its state-active position.

History studies of the Ukrainian Greek Catholic Church in Chernivtsi and Bukovina are under development and formation, and thus it is a living example of scientific discovery of important components of the identity foundations of the church. It is a clear indication of the relevance and effectiveness of modern slogan of the UGCC Synod concerning presentation of it as a community of active "living parishes".